

Практичне заняття 1

Тема: Розроблення розділу кваліфікаційної роботи: актуальність теми дисертаційного дослідження.

Мета: набуття навичок в моделюванні поєднання складових дисертаційних досліджень: предмет досліджень – об'єкт досліджень – мета дисертаційних досліджень.

Час виконання завдань: 2 години.

Навчальні питання:

1. Тема дисертаційних досліджень.
2. Об'єкт та предмет наукового дослідження.
3. Мета наукового дослідження.

Теоретичний матеріал

*Визначте значення слова, і ви позбавите
людство від половини його помилок
Р. Декарт*

Актуальність теми дисертаційного дослідження є одним з основних критеріїв під час його експертизи і означає, що поставлені в дисертації за обраною темою завдання потребують якнайшвидшого розв'язання для практики або відповідної галузі науки.

Актуальність теми розкривається як актуальність об'єкта дослідження і предмета дослідження дисертації.

Під час обґрунтування актуальності, як за жодної іншої категорії дисертаційного дослідження, від дисертанта та його наукового керівника потрібне цілісне уявлення про розвиток конкретної галузі науки і на пряму, що представляє дану галузь науки. Цілісність досягається систематизацією об'єкта дослідження, складанням класифікацій, що характеризують напрям наукового дослідження. Класифікація дає змогу загалом викласти розуміння на пряму розвитку і детальніше зупинитися на тій царині, де міститься предмет дослідження дисертанта, який формулюється як тема роботи.

При цьому необхідно звернути увагу здобувача на той недолік, що часто обґрунтовується актуальність тільки напряму дослідження як цілої галузі науки і не наводиться обґрунтування конкретно обраної здобувачем теми. Дисертант часто не зупиняється на актуальності предмета дослідження дисертації – новому знанні про об'єкт дослідження. Нове знання, яке отримує дисертант, сам підхід її розв'язання, шляхи досягнення результату, метод дослідження можуть становити значний інтерес, інколи не тільки для окремої галузі знання, а й для науки в цілому.

Слід зазначити, що іноді тема дисертації може здатися на перший погляд неактуальною внаслідок відсутності належного її обґрунтування. Тому актуальність дисертації має бути наочно показана.

Актуалізація теми насамперед передбачає її ув'язку з важливими науковими і прикладними завданнями. У стислому викладі показується які завдання стоять перед теорією і практикою наукової дисципліни в аспекті обраної теми дослідження за конкретних умов; що зроблено попередниками (у загальному, конспективному викладі) і що належить зробити в даному дисертаційному дослідженні.

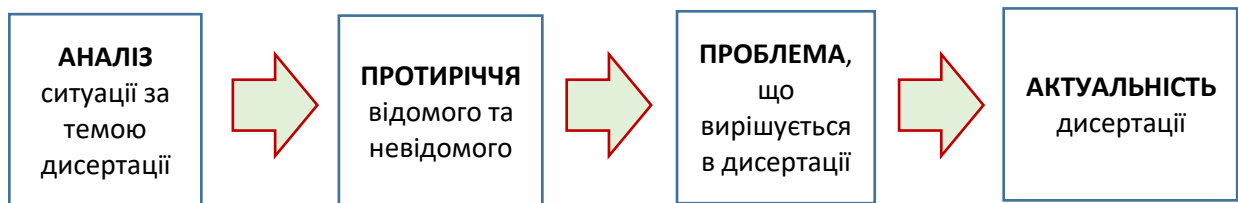
На цьому етапі дослідження теми формулюється суперечність – важлива логічна форма розвитку пізнання як взаємодії між взаємовиключними, але водночас взаємозумовлювальними і взаємопроникливими протилежностями всередині єдиного об'єкта і його станів. Суперечність може виражатися в несумісності або взаємному виключенні двох понять щодо одного об'єкта, наприклад, між корпускулярною теорією будови речовини і хвильовими властивостями поведінки елементарних частинок, що було вирішено створенням квантової механіки. Суперечність може полягати в різному розумінні та поясненні фізики перебігу процесу, у точках зору про залежність або незалежність якихось величин від якихось чинників. У менш "суворому" розумінні суперечність проявляється як неузгодженість, невідповідність між будь-якими протилежностями, але **обов'язково щодо одного об'єкта дослідження**. Це виражається насамперед у необхідності наукового підходу в умовах, що змінюються, до практичних завдань у складних системах різного роду, розв'язання яких до теперішнього моменту ніким не було отримано.

На основі виявленого протиріччя формулюється проблема дисертаційного дослідження. Проблема в науковому сенсі – це питання або комплекс питань, що об'єктивно виникає в ході розвитку пізнання, або вирішення яких має практичний

або теоретичний інтерес. Вона виступає як усвідомлення, констатація недостатності досягнутого на цей момент рівня знань, що є наслідком нових фактів, зв'язків, законів, виявлення логічних вад наявних теорій, або наслідком появи нових запитів практики, що вимагають виходу за межі вже отриманих знань.

Таким чином, проблема дисертаційного дослідження логічно випливає зі встановленої суперечності з точним вичленовуванням того, що має відношення до науки, переведене в площину науки і сформульоване мовою науки.

Сказане пояснюється схемою, наведеною нижче.

Завдання 1.

Обґрунтувати актуальність теми власних дисертаційних досліджень.

Оформити обґрунтування обсягом 1 – 1,5 аркуші як вступ до дисертаційної роботи.

В обґрунтуванні необхідна наявність таких складових:

актуальність об'єкту досліджень (зв'язок з директивними документами);

актуальність предмету досліджень;

проблемні (невирішені) питання предмету досліджень;

аналіз існуючих результатів наукових досліджень;

визначення протиріччя та завдання (проблеми), яке необхідно розв'язати в ході досліджень.